

משרד החינוך
מנהל פדגוגי
אגף בכיר - שירות פסיכולוגי ייעוצי

105

מתחברים על בטוח

השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת 2021

"אחרי המעשים נמשכים הלבבות" (ספר החינוך ט"ז) סוף שיתוף במחשבה תחילה השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשפ"א: "מתחברים על בטוח"

שיעור כישורי חיים לחמ"ד לכיתות י - י"ב
צילום, שיתוף והפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני

הקדמה לצוותי החינוך:

לתשומת לב המורה: ניתן להעביר שיעור זה הן פנים אל פנים והן בלמידה מרחוק.

משבר הקורונה אילץ את כולנו להסתגל לשינויים ולגלות גמישות במצבי חיים שונים. הרשת הפכה למרחב קיום עבורנו והמסכים מסייעים לנו לשמור על **רצפים**, והינם חלק בלתי נפרד מניהול קשרים אישיים, משפחתיים, חברתיים, תהליכי הוראה-למידה ועבודה. לאורך כל התקופה המתגרת אותה אנו חווים, תלמידינו "**נעים**" בין החדר הממשי שלהם, **חדר הזום**, **חדר הכיתה בבית הספר וחוזר חלילה**. בתוך כך, הם מתבקשים לשמור על ריחוק פיסי שלעיתים בא לידי ביטוי גם בריחוק חברתי. במסגרת השבוע הלאומי, המתקיים השנה בסימן "**מתחברים על בטוח**", נעודד את התלמידים לשמר יחסים חברתיים מיטביים ומשמעותיים גם באמצעות הרשת מרחוק. לצד זאת, ננחה אותם כיצד להתנהל ברשת באופן מוגן, בטוח, ורגיש כלפי עצמם וכלפי אחרים.

מטרת השיעור

"אחרי המעשים נמשכים הלבבות - דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ליבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו, שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע. ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות ליבו רק אם רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, אפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה. משל צדיק גמור שהכריחו מלך ומינהו באומנות רעה באמתישוב בזמן מן הזמנים מצדקת לבו." (ספר החינוך ט"ז)

מכאן נובע שהפצת סרטים בעלי תוכן מיני או פוגעני לא רק שהנער מזיק לאחרים, אלא קודם כל לעצמו ולהתפתחות התקינה והבריאה של אישיותו.

התלמידים יבחנו את עמדותיהם בנושא צילום, שיתוף והפצה ברשת של תכנים בעלי אופי מיני, ויבינו את ההשלכות הרגשיות, החברתיות והחוקיות של התנהלות זו.

במסגרת השיעור התלמידים:

- א. יכירו את תופעת הצילום של תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני בקרב בני נוער, שיתופם והפצתם ברשת
- ב. יעמיקו את המודעות לכך ששיתוף והפצה של תמונות וסרטונים ברשת עלולים להוביל לפגיעה

הידעתם?

1. הנוער בישראל "חי ב-STORY": 83% מבני הנוער מדווחים שהם מעלים STORY
2. בטלפונים הניידים של יותר ממחצית מבני הנוער בארץ, בגילים 13-17, שמורות תמונות אינטימיות, אישיות או מביכות
3. 21% מבני הנוער מדווחים ששלחו והעבירו תמונות פוגעניות או סרטונים פוגעניים
4. 11% מבני הנוער מדווחים שהם עצמם הפיצו ברשת תמונות אישיות ואף תמונות מביכות שלהם
5. לא נמצא הבדל מובהק בין בנים לבין בנות בחשיפה לתכנים מיניים ברשת

בהתאם לשיקול הדעת של המורה שמנחה את השיעור, ניתן להציג את הנתונים לתלמידים.

מה עמדתכם לגבי... (פתיח לשיעור, אפשרות ראשונה)

1. אני נזהר/ת לפני שאני משתפ/ת
בתמונות פרטיות

2. אם בנות משתפות תמונות חושפניות של עצמן -
זו אחריותן בלבד

3. יותר מ- 50% מבני הנוער שומרים
תמונות מיניות שלהם בסמארטפון

4. 5% מבני הנוער העלו או שלחו
תמונות חושפניות של עצמם

5. אין הבדל בין נערים לבין נערות
בחשיפה לתכנים מיניים ברשת

"מה עמדתכם לגבי..." - בחינת נתונים ועמדות אישיות לפתיחת השיעור:

המורה תציג לכיתה היגדים הכוללים עמדות ונתונים המתייחסים לתיעוד, שיתוף והפצה של תמונות וסרטונים.

לאחר מכן, תבקש מהם תבקש מהם להתייחס לשאלות לדיון (נמצאות בשקף הבא).

מה עמדתכם לגבי... (פתיח לשיעור, אפשרות ראשונה)

6. אני תמיד משתפ/ת את החברים/ות שלי בתמונות ובסרטונים ששולחים אליי...

7. אם משתפים אותי בתמונה או בסרטון פוגעניים, זו לא האחריות שלי...

8. כולם מצלמים, משתפים ומפיצים...
אין מה לעשות, זה העולם שלנו!

9. בנים לא יכולים להיפגע ברשת... מה כבר יכול להיות מבין עבורם?

10. מה שמשתפים בזוגיות, נשאר בזוגיות. זה בסיסי

"מה עמדתכם לגבי..." - בחינת נתונים ועמדות אישיות לפתיחת השיעור:

המורה תציג לכיתה היגדים הכוללים עמדות ונתונים המתייחסים לתיעוד, שיתוף והפצה של תמונות וסרטונים.

לאחר מכן, תבקש מהם תבקש מהם להתייחס לשאלות לדיון (נמצאות בשקף הבא).

איפה ההיגדים פוגשים אותנו?

1. עם איזה היגד הסכמתם במיוחד? מדוע?
2. איזה היגד הפתיע אתכם ומדוע?
3. איזה היגד עורר בכם תחושת אי נוחות ומדוע?

המורה תקיים עם התלמידים שיח בהתאם לשאלות המנחות הבאות:

1. עם איזה היגד הסכמתם במיוחד? מדוע?
2. איזה היגד הפתיע אתכם ומדוע?
3. איזה היגד עורר בכם תחושת אי נוחות ומדוע?

"שיתפת אחד, שיתפת את כולם" (פתיח לשיעור, אפשרות שנייה)

נקודות לדיון:

1. מה התחושות שהסרטון מעורר בכם?
2. האם התופעה המתוארת בסרטון מוכרת לכם? ספרו על כך.

לצפייה בסרטון לחצו כאן
סרטון בהפקת מחזור יט', ישיבת בני-חיל, קדומים

"שיתפת אחד, שיתפת את כולם": צפייה בסרטון לפתיחת השיעור (למורה- אין צורך להעביר שתי פעילויות פתיחה. ניתן לבחור בין השתיים בהתאם להיכרות עם הכיתה) המורה תקרין את הסרטון "שיתפת אחד, שיתפת את כולם" (לצפייה בסרטון יש ללחוץ על השקופית במקום המתאים).

לאחר הצפייה, תקיים שיח עם התלמידים בהתאם לשאלות המנחות:

שאלות לדיון:

1. מה התחושות שהסרטון מעורר בכם?
2. האם התופעה המתוארת בסרטון מוכרת לכם? ספרו על כך.

חקר מקרה: "סכנה ברשת?!" (גוף השיעור)

עבודה בקבוצות/בחדרים הקבוצות ידונו בסוגיות הבאות:

קבוצה 2: "לעתים בני נוער מעבירים את התמונה שצילמו רק לחבר/ה אחד/ת - אך מרגע זה, התמונה יוצאת משליטתם והופכת במהירות לוויראלית"

קבוצה 1: "לאחרונה, אנו עדים לכך שבני נוער מצלמים את עצמם בעירום חלקי או מלא בתמונות או בסרטונים..."

קבוצה 3: "רוב המקרים בהן מופצות תמונות מיניות נעשים בתמימות, בצחוק ובין חברים..."

קבוצה 5: "כל דבר שאדם רואה מתיר אצלו רושם בנפשו ועל כן הדבר ירצה לצאת אל הפועל במעשה" (הרב חרל"פ מי מרום)

קבוצה 4: מה דעתכם על המשפט: "סוף שיתוף במחשבה תחילה!"

חקר מקרה: "סכנה ברשת?!"

שלב ראשון - עבודה בקבוצות: המורה תחלק את תלמידי הכיתה ל- 5 קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיסייה ובה סוגיה לדיון (הכרטיסיות נמצאות בשקופיות בהמשך ובקובץ וורד כנספח לפעילות).

שלב שני - דיון במליאה.

שלב שלישי - איסוף תובנות.

* הסוגיות הנדונות מבוססות על כתבה שפורסמה באתר ynet **"סכנה ברשת: הסיט של כל נערה"** (מומלץ כי המורה שמנחה את השיעור תקרא את הכתבה לפני העברת השיעור).

קבוצה 1

"לאחרונה, אנו עדים לכך שבני נוער מצלמים את עצמם בעירום חלקי או מלא בתמונות או בסרטונים..."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. על איזה צורך, לדעתכם, עונה הרצון לצלם תמונות או סרטונים בעלי אופי מיני?
3. מהם מצבי הסיכון בצילום עצמי מיני?
4. לצד הסכנה שנובעת משיתוף בתמונות מיניות, האם יש סיכון גם בעצם צילום התמונות או הסרטונים ושמירתם בטלפון האישי או במחשב האישי?
5. **"סוף שיתוף במחשבה תחילה"** - מה אומר לכם מסר זה? האם הוא נכון גם לעניין תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני?

קבוצה 2

"לעתים בני נוער מעבירים את התמונה שצילמו רק לחבר/ה אחד/ת - אך מרגע זה, התמונה יוצאת משליטתם והופכת במהירות לווראלית"

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. מדוע, לדעתכם, בני נוער משתפים תמונות וסרטונים חושפניים/בעלי אופי מיני?
3. אילו השלכות יש לתמונה מינית או לסרטון מיני שמופצים ברשת?
4. מתי כדאי לומר "לא" לצילום תמונה או סרטון בעלי אופי מיני?
5. מה יעזור לכם להחליט "לא" לשלוח צילום מיני אפילו לא לחבר או לחברה הכי טובים?

קבוצה 3

"רוב המקרים בהן מופצות תמונות מיניות נעשים בתמימות, בצחוק ובין חברים..."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. באילו מקרים הפצה של תמונות וסרטונים היא פוגענית ולא נעימה ובאילו מקרים ההפצה היא עבירה על החוק?
3. מה עלולות להיות ההשלכות של הפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני?
4. **"סוף שיתוף במחשבה תחילה"**. מה אומר לכם מסר זה בקשר להפצת תכנים בעלי אופי מיני?

קבוצה 4

"סוף ניתוף במחשבה תחילה..."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המשפט?
2. האם קרה לכם שהתחרטתם על פרסום תוכן ברשת? ספרו על כך (מה שיתפתם? את מי שיתפתם? כיצד הגיבו? מה חשבתם על כך במרחק של זמן?)
3. על מי מוטלת האחריות למנוע פגיעה הקשורה להפצת תכנים, תמונות וסרטונים ככלל וכאלו בעלי אופי מיני בפרט? הסבירו.

כרטיסיה 5

**"כל דבר שאדם רואה מתיר אצלו רושם בנפשו ועל כן הדבר ירצה
לצאת אל הפועל במעשה" (הרב חרל"פ מי מרום)**

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המשפט והמסר שעומד מאחוריו?
2. האם קרה לכם שהתחרטתם על תמונה/סרטון ששיתפתם? ספרו על כך (מה שיתפתם? את מי שיתפתם? כיצד הגיבו? מה חשבתם על כך במרחק של זמן?)
3. של מי האחריות לדעתכם למנוע פגיעה הקשורה להפצת תמונות וסרטונים ככל ובאלו בעלי אופי מיני בפרט? הסבירו.

חושבים יחד

- מהן התובנות העיקריות שאליהן הגיעה כל קבוצה?
- האם לדעתכם שליחת תמונה לחבר/קבוצת חברים כמוה כהסכמה להפצה ברבים? הסבירו.
- מהי לדעתכם האחריות והחובה של בני נוער שמקבלים לנייד/למחשב תמונות מיניות של אחרים?
- מה משמעות "חוק הסרטונים" ביחס למקרים שהוצגו לדעתכם?

שלב שני - המורה תקיים דיון כיתתי בו יעלו היבטים שונים – חברתיים, רגשיים, ערכיים וחוקיים לגבי הנושא.

עבור מנחת השיעור:

הפצת תמונות פוגעניות היא בניגוד לחוק. [חוק הגנת הפרטיות](#) קובע כי לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו וכן החוק למניעת הטרדה מינית (והתיקון לחוק – "[חוק הסרטונים](#)") קובע כי הפצת סרטון אינמימי ללא ידיעת המצולם, הינה עברה פלילית.

מה למדנו?

- **אל תצלמו תמונות מביכות או רגישות:** גם תמונה שצילמתם ולא שלחתם לאיש עלולה להגיע לידיים הלא נכונות.
- **"לא תתרו אחרי לבבכם..."** (במדבר טו לט)- כל תוכן מיני או פוגעני עלול להתיר רושם בנפשנו. וההיזק הוא גדול בעיקר לעצמנו.
- **חושבים לפני שמפרסמים:** כל תמונה או סרטון שאתם מעלים לרשת עלולים לעבור הלאה **בטעות או בכוונה**. מהרגע שפרסמתם, אין לכם שליטה על המקומות אליהם יגיעו.
- **לכל אחד זכות פרטיות:** אל תבקשו ואל תשלחו תמונות וסרטונים בהם אתם מצולמים באופן מיני. זה עלול להוביל למצבים מסוכנים ולפגיעה.

בסיום הדיון: המורה תזמין את התלמידים לשתף באיזה אופן הדיון השפיע על עמדותיהם או על הדרך בה יתנהלו מכאן ואילך בעת צילום, שיתוף והפצת תמונות/סרטונים בעלי אופי מיני.

מה למדנו?

- **זו האחריות של כולנו!** כל מי שקיבל תמונה או סרטון בעלי אופי מיני נושא באחריות חוקית, חברתית ומוסרית במידה והוא מעביר אותם הלאה.
- **פועלים במסגרת החוק:** החוק אוסר על פרסום תמונה או סרטון שמתמקדים במיניות של המצולם.
- **גיל האחריות הפלילית הוא 12 ומעלה:** כיום מגישים כתבי אישום נגד בני נוער שמבצעים עבירות של פגיעה בפרטיות ברשת או עבירות מסוג הטרדה מינית ברשת.
- **היו אתם שגירי הטוב ברשת-** הפכו אותה למקום טוב – פרסמו פוסטים מפרגנים, הביעו תמיכה במעשים טובים, **שתפו בצניעות ובתבונה** חוויות טובות ומעוררות השראה חכרו, בעזרתכם הרשת החברתית יכולה להיות רשת של **תמיכה ואחוה**.

בסיום הדין: המורה תזמין את התלמידים לשתף באיזה אופן הדיון במקרים השונים השפיע על עמדותיהם או על הדרך בה יתנהלו מכאן ואילך בעת צילום, שיתוף והפצת תמונות/סרטונים בעלי אופי מיני.

"נאום המעלית" (סיום השיעור)

סיום השיעור: פועלים לתרגום התנהגותי

1. המורה תבקש מכל קבוצה (בהתאם לקבוצות בהן התקיימה הפעילות הקודמת) לנסח מסר קבוצתי שיוצג לכיתה בנושא: **מניעת צילום, שיתוף והפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני, תוך שימוש בכלי "נאום המעלית"**.

הרחבה למורה: מהו "נאום המעלית"?

המונח משקף את הרעיון שיש להעביר מסר קצר ותמציתי בנושא נבחר במשך זמן המוערך בשלושים שניות (כזמן נסיעה במעלית).
הנואם או הנואמת יציגו את עצמם בקצרה ולאחר מכן יציגו את המסר הנבחר. על מנת לעורר קשב ועניין, חשוב להציג את המסר בהתלהבות ובאופן מדויק.

2. כל קבוצה תבחר נציג/ה להצגת המסר. כלל הנציגים יציגו את המסרים במליאה, כשלכל נציג/ה יש 30 שניות או פחות להצגת המסר.

* המורה מוזמנת להציג לתלמידים דוגמאות למסרים אותם ניתן לפתח עפ"י הכלי "נאום המעלית" **(דוגמאות בשקופית הבאה)**.

דוגמאות למסרים – "נאום המעלית"

פרטי זה פרטי...

ברשת, כמו בחיים,
כולנו מפעילים שיקול
דעת לפני צילום, שיתוף
והפצה

להפיץ תמונות
פרטיות זה אומר
להסתכן!

סוף שיתוף...
במחשבה
תחילה!

שיתפת אחד?
שיתפת את כולם!

חשוב לפני
הפצה!...

אל תהיי עם אצבע קלה על ה...

המורה מוזמנת להציג לתלמידים דוגמאות למסרים אותם ניתן לפתח עפ"י הכלי "נאום המעלית".